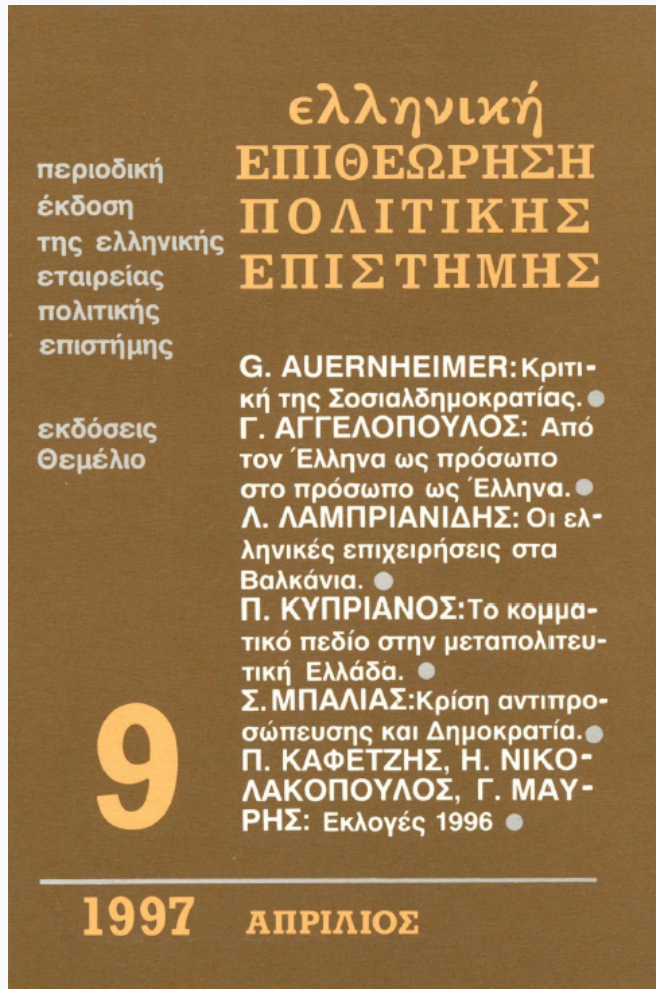

Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης

Τόμ. 9 (1997)

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΕΪΚΟΣ, Ο κόσμος σε διασπορά. Έθνη και Οικουμένη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995, 68 σελ.

Άλκης Ρήγος

doi: [10.12681/hpsa.15233](https://doi.org/10.12681/hpsa.15233)

Copyright © 2017, Άλκης Ρήγος

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Ρήγος Ά. (2017). ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΕΪΚΟΣ, Ο κόσμος σε διασπορά. Έθνη και Οικουμένη, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995, 68 σελ. *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, 9, 209–216. <https://doi.org/10.12681/hpsa.15233>

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΕΪΚΟΣ, *Ο κόσμος σε διασπορά. Έθνη και Οικουμένη*,
Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1995, 68 σελ.

ΜΝΗΜΗ ΘΕΟΦΙΛΟΥ ΒΕΙΚΟΥ¹

Κάθε λόγος κριτικής παρουσίασης ενός βιβλίου –μιας κατατεθειμένης, με άλλα λόγια, στην αγορά, με την κλασική της λέξης έννοια, σκέψης ενός άλλου– αποτελεί πράξη αφ' εαυτής σύνθετη και επίπονη, μέσα από την οποία δεν κρίνεται τόσο ο συγγραφέας, αυτός μας έδωσε, άλλωστε, ό,τι είχε να μας δώσει με το ίδιο του το έργο, όσο ο κριτικός και τα επιχειρήματα που αρθρώνει στο διάλογό του με το συγκεκριμένο έργο. Πολύ περισσότερο ο συγκεκριμένος λόγος, ο οποίος φορτίζεται επιπρόσθετα και από όσα προηγήθηκαν σήμερα σε τούτη την αίθουσα, αλλά και από τρεις ακόμη παραμέτρους:

- Το βάρος της παρουσίας-απουσίας του συγγραφέα ανάμεσά μας.
- Το οδυνηρά επίκαιρο του θέματος που διαπραγματεύεται το μικρό αυτό βιβλίο του.
- Και τρίτο –αλλά ίσως και το πιο σημαντικό για μένα, και συγχωρέστε μου αυτή την προσωπική αναφορά– η αίσθηση του κενού που αφήνει μια βίαια σταματημένη ανθρώπινη σχέση.

Μια αίσθηση με την οποία θέλοντας και μη αναμετρείσαι σε κάθε γραμμή της τελευταίας τούτης γραφής ενός ανθρώπου όπως ο Θεόφιλος Βείκος, του οποίου το ήθος και την υφή τιμούμε σήμερα σε αυτή την εκδήλωση ζώσης μνήμης. Υφή και ήθος που επιβάλλουν σε όποιον επιχειρήσει να προσεγγίσει το έργο του, τα μετρημένα, σταράτα και σαφώς κατανοητά εκείνα λόγια, που αρμολίζουν

1. Το κείμενο κριτικής παρουσίασης της μεταθάνaton αυτής έκδοσης του βιβλίου του Θεόφιλου Βείκου ανακοινώθηκε σε εκδήλωση μνήμης, που πραγματοποιήθηκε για τον πρόωρα χαμένο καθηγητή της φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών στην αίθουσα της ΕΣΗΕΑ από τα «Ελληνικά Γράμματα», στις 22 Νοεμβρίου 1995.

στον τρόπο, στον τόνο και εν τέλει στο λόγο αυτού του δάσκαλου της Φιλοσοφίας, αυτού του Αριστερού –με όλη την ηθική και ανθρωπιστική σημασία του όρου– δάσκαλου της Φιλοσοφίας που είδε πάντα τη δουλειά του όχι ως νεφέλωμα σκέψεων λίγο ή πολύ ατάκτως αλλά καλλιειώς ερριμένων στο χαρτί, ούτε βέβαια ως εξειδίκευση-αναζήτηση άψιλων κωδικοποιημένων εννοιών μεταξύ ομοτέχνων, ούτε «σαν παιγνίδι» μεταξύ φιλοσόφων, «γοητευτικό και τερπνό» (*Ενθυμήματα. Σπαράγματα λόγου, Ελληνικά Γράμματα*, Αθήνα 1995, σ. 63)· αλλά πάντα ως άρθρωση μιας σκέψης, μιας «φιλοσοφίας απλής που περπατά στο δρόμο και συντροφεύει τους ανθρώπους στα ζωτικά προβλήματα της καθημερινής πραγματικότητας» (Πανελλήνια Ένωση Φιλολόγων, *Σεμινάριο 6 - Φιλοσοφία*, Αθήνα 1986, σ. 10) και, ταυτόχρονα, ως μορφή κοινωνικής συνείδησης και δράσης, «δύναμη που συμβάλλει στη διαδικασία αλλαγής του κόσμου» (*Προλεγόμενα στη Φιλοσοφία*, Αθήνα 1984, σ. 12).

Πρόβλημα θεμελιακό τούτης της σκέψης, όπως μας θύμιζε και ο Γιώργος Μύαρης (*Εποχή*, 9.5.95), ήταν το αίτημα για μια «αληθινά ανθρώπινη ζωή»· αίτημα που συναρτάται, για τον Βέικο, με τρία στοιχεία:

- Τη «διεύρυνση του φάσματος της ανθρώπινης ελευθερίας: όσο το δυνατό περισσότερη ελευθερία, για όσο το δυνατό περισσότερους ανθρώπους...».
- Τη «διεύρυνση του φάσματος της ανθρώπινης ειρήνης: όσο το δυνατό πιο πλέρια ειρήνη, για όσο το δυνατό περισσότερους ανθρώπους...».
- Τη «διεύρυνση του φάσματος της ανθρώπινης ευτυχίας: όσο το δυνατό λιγότερη δυστυχία και αθλιότητα, για όσο το δυνατό περισσότερους ανθρώπους...» (*Κοσμολογία και κοσμική δικαιοσύνη στην αρχαία ελληνική δικαιοσύνη, τόμ. Α', Αναξιμανδρος*, Θεσσαλονίκη 1969, σ. 115).

Στοιχεία που συγκροτούν το φιλοσοφικό-πολιτικό ποιο του Θ. Βέικου και που τον οδηγούν αναπόδραστα στην υποστήριξη της δημοκρατίας ως «ανοιχτού χώρου ελεύθερου διαλόγου κριτικής και ορθολογικού ελέγχου» (*Προβληματική Κοινωνικής Φιλοσοφίας*, Παν/μιο Ιωαννίνων, χ.χ., σ. 32)· αλλά και στη βαθύτερη κατανόηση του διαρκούς αγώνα ανάμεσα στη δημοκρατική νομιμότητα και τη δικτατορική εκτροπή, αυτό που ο ίδιος ονομάζει «διαλεκτική ολοκληρωτισμού και δημοκρατίας».

Διαλεκτική που βρίσκει την αντιστοίχισή της με τη διαλεκτική

ανάμεσα στο μύθο και στο λόγο, και στην οποία η στρατηγική της δημοκρατίας, «της μαχόμενης δημοκρατίας ως ανοιχτού και δυναμικού συστήματος ισορροπίας» –όπως τόσο επικαιρικά για τούτες τις μέρες γράφει– «δεν μπορεί να είναι η επίθεση, η χρήση, ή ακόμα και η απειλή, βίας, παρά μόνο η άμυνα, η ορθολογική τακτική και ο κριτικός έλεγχος» (*Προβλήματα*, ό.π., σ. 53).

Μέσα από όλη αυτή την προβληματική και στάση ζωής, είναι ξεκάθαρο ότι ο Θ. Βέικος «σαν έτοιμος από καιρό σα θαρραλέος», «στους καιρούς της ενορχηστρωμένης έξαρσης της πιο κάλπικης πατριδοκαπηλίας» –κατέγραφαν οι πιο αυστηροί και σκληροί κριτές του, όπως για κάθε δάσκαλο οι φοιτητές του, στο συγκλονιστικό αποχαιρετισμό του, αρχές της άνοιξης του '95– «δε θα διστάσει να πάρει θέση δημοσίως ενάντια στο κλίμα της εθνικιστικής υστερίας και να υπερασπιστεί τους τέσσερις νέους που είχαν διωχθεί για διανομή αντεθνικών προκηρύξεων», και, ταυτόχρονα, να σταθεί κόντρα στο κύμα των εθνικιστικών εκδόσεων της εποχής, με μια μικρή έκδοση του '93, *Εθνικισμός και Εθνική Ταυτότητα*, του οποίου ως συνέχεια πρέπει να ιδωθεί *Ο κόσμος σε Διασπορά*, που παρουσιάζουμε σήμερα.

Και στα δύο βιβλία ο Βέικος, με το γνωστό λιτό του ύφος, την ιδιαίτερη νηφαλιότητά του, την απόλυτη σαφήνεια της γραφής του και τον ορθό λόγο ως εργαλείο, αποπειράται, μέσα απ' την κατασταλαγμένη γνώση-βίωση της ιστορικο-κοινωνικής εξέλιξης, ένα συμπυκνωμένο μάθημα θεωρίας. Μια μελέτη τού πώς και γιατί, το αξιολογικά ουδέτερο έθνος μετατρέπεται σε εθνικιστικό πρόταγμα, πρόγραμμα και ιδεολογία: «Στη μεταμόρφωση του έθνους» –γράφει στο βιβλίο του *Ο κόσμος σε Διασπορά*– «σ' έναν κόσμο μυθικών παραστάσεων και αξιών, που συνδέεται έτσι με μια εκούσια και συνήθως ασύνειδη τυραννία, σαν εκείνη που από παλιά ασκούν στους ανθρώπους οι μύθοι», αποπειρώμενος, ταυτόχρονα, τη συζήτηση πάνω στο «οριακό ερώτημα, αν οι εθνικισμοί έχουν κάποιο ορατό νόημα στη σημερινή πολιτεία του κόσμου». Η απάντηση στο ερώτημα διατρέχει αναλυτικά τη μελέτη του Βέικου που παρουσιάζουμε σήμερα.

Αν στο *Εθνικισμός και Εθνική Ταυτότητα* ασχολείται κυρίως με την εθνικότητα ως ιστορική και κοινωνική κατηγορία, τις διακρίσεις του *Εμείς* και *Αυτοί* που επιφέρει η αναζήτηση μιας ταυτότητας και των βασικών χαρακτηριστικών της (φυλή και καταγωγή-έδαφος-εργασία-γλώσσα-κουλτούρα-θρησκεία-κράτος), στο *Ο κόσμος σε Διασπορά* συζητά το σήμερα ενός κατακερματισμένου κό-

σμου, όπου «η ανασφάλεια, η αστάθεια και η κρίση που σοβεί στην κοινωνία, οδηγούν τους ανθρώπους σε διακρίσεις και αντιπαραθέσεις ανάμεσά τους: του τύπου εμείς και αυτοί (οι άλλοι, οι ξένοι, οι εχθροί), που προβάλλουν μέσα από τον τοπικισμό, την ξενοφοβία και το ρατσισμό», οδηγώντας στο απατηλό και ολέθριο όνειρο του εθνικισμού, αυτού του πραγματικού, όπως γράφει «όπιου των λαών» και για το οποίο στον ευρωπαϊκό πολιτισμό, αξίζει να θυμηθούμε μαζί με τον Βέικο, «αρχικοί υπεύθυνοι είναι οι αρχαίοι Έλληνες με τον υπερτροφικό πολιτισμικό ναρκισσισμό τους», το περήφανο αίσθημα πως ανήκουν σε μια ιστορικά εκλεκτή, ολότελα ξεχωριστή ομάδα ανθρώπων, με κριτήρια το «όμαιμον», ομόγλωσσον και ομότροπον, που διέκριναν έτσι το Ελληνικόν απ' όλα τα άλλα έθνη, το «βαρβαρικόν».

Στο φαινόμενο αυτό, στη χτεσινή και τη σημερινή εκδοχή του «ενέχονται μ' ένα ιδιαίτερο δραματικό τρόπο οι διανοούμενοι». Όλοι οι διανοούμενοι, τονίζει ο Βέικος, και εκείνοι που καταφέρονται ενάντια στον εθνικισμό, αφού αποτελούν λειτουργικό μέρος του κοινωνικού κόσμου που παράγει τέτοια φαινόμενα. Δεδομένου ότι οι διανοούμενοι, «ως άνθρωποι που ιδιαίτερα καταγίνονται με τον εθνικισμό (μια και ως έργο τους έχουν να παράγουν, να καλλιεργούν ή απλά να διαχειρίζονται ιδέες) ενέχονται πιο βαθιά στην παθολογία του». Λειτουργούν –γράφει παραπέμποντας και στον Hobsbawm για τον εθνικισμό– «όπως οι καλλιεργητές της ινδικής κάνναβης ή της παπαρούνας για τους χασισοπότες και τα θύματα της ηρωίνης: εφοδιάζουν την αγορά με ιδέες (πρώτη ύλη) που ναρκώνουν τους ανθρώπους και τους κάνουν να ζουν με ψευδαισθήσεις, ονειροφαντασίες και εφιάλτες. Οι διανοούμενοι, βέβαια, παράγουν εθνικιστικές ιδέες που ζητούνται στην αγορά [...] και αν μάχονται αυτές τις ιδέες, τις αμφισβητούν ή τις υπονομεύουν, είναι γιατί πρόκειται για ζωντανές και κινητικές ιδέες».

Δηλαδή, ιδέες που μετατρέπονται σε υλική δύναμη –πραγματικότητα του κόσμου. Πραγματικότητα που τείνει να κατακερματίσει τον πλανητικό μας κόσμο, παράγει εντάσεις, προστριβές, πολέμους, που ανήκουν όχι μόνο στο παρελθόν και το παρόν του κόσμου μας αλλά, καθώς φαίνεται, και στο μέλλον του.

Μέσα από τέτοιες σκέψεις παρακολουθεί και αναλύει το παρόν του εθνικιστικού μας σήμερα και ψαύει το μέλλον του ο Θ. Βέικος, αντιμετωπίζοντας την παθολογία του ιστορικού φαινομένου (με τη χεγκελιανή σημασία του όρου) στις ρίζες του, στις έντονα διαλυτι-

κές τάσεις του, χωρίς να παραγνωρίζει, βέβαια, και τις ενωτικές τάσεις που ταυτόχρονα παρουσιάζονται – το ίδιο απόλυτες και χωρίς όρια στο κοινωνικό και ιστορικό γίνεσθαι – όλων των πραγματικών, ως ιδιαίτερων και διαφορετικών εθνικών ομάδων. Παρατηρώντας ότι οι άνθρωποι ρέπουν πιο εύκολα προς το χωρισμό, που ανακόπτεται μόνον όταν υφίστανται ισχυρά αντίδοτα – ιδέες όπως η θρησκεία, η αυτοκρατορία, η επανάσταση, ο σοσιαλισμός, ο κομμουνισμός – τα οποία με τη σειρά τους δημιουργούν νέες φανατικές καταστάσεις. Δεν είναι τυχαίο ότι ο Χίτλερ στο βιβλίο του *Ο αγών μου*, έγραφε: «Από μικροαστούς σοσιαλδημοκράτες και συνδικαλιστικούς βαστάζους δε γίνεται ποτέ ένας εθνικοσοσιαλιστής· από κομμουνιστές πάντοτε». Και από την άλλη όχθη του ποταμού της ανθρώπινης αέναης ροής, ο κομμουνιστής Καρλ Ράντεκ θεωρούσε «τη μάζα των μελανοχιτώνων ως τη ρεζέρβα του κομμουνισμού· εκείνου βέβαια του ιδιόρρυθμου κομμουνισμού που χτίστηκε με τα υλικά του φανατικού μπλανκισμού του Λένιν, δηλαδή του σταλινικού Μαρξισμού-Λενινισμού, του τόσο αντίθετου με την ελευθεριακή σκέψη των ουτοπικών, του Μαρξ, των επαναστατικών δημοκρατικών κηρυγμάτων της Λούξεμπουργκ, του Μάη του '68, της αριστεράς του λεγόμενου ευρωκομμουνιστικού ρεύματος.

Απέναντι σε αυτές τις δύο τάσεις που συγκροτούν τον Homo Duplex του πλανήτη μας, όπως προσφώνως αναφέρει ο Βέικος, αναδεικνύεται και μια τρίτη λογική, αυτή της «αρχής της εξισορρόπησης των αντίρροπων τάσεων, ώστε να διατηρείται μια δυναμική ισορροπία ανάμεσά τους». Γεγονός που μας οδηγεί στις πάγιες σκέψεις του συγγραφέα για τη δημοκρατία, αλλά και στο κεφάλαιο του βιβλίου του *Εθνικισμός και Εθνική Ταυτότητα* που αφορά στη σύγκρουση Δήμου και Έθνους, όπου ο «πατριωτισμός της δημοκρατίας» ορθώνεται απέναντι στην έξαρση της εθνικιστικής βίας, με στηρίγματά του τα αισθήματα νομιμοφροσύνης προς το Δήμο, ο οποίος τείνει από τη φύση του να είναι ανοικτός, σε αντίθεση με το έθνος που τείνει να είναι κλειστό, και τις αξίες της ελευθερίας, ισότητας και ειρήνης που υπερασπίζεται ο Δήμος. Ακριβώς γι' αυτό ο Βέικος θεωρεί ότι στη σύγκρουση αυτή ο Δήμος έχει την απόλυτη προτεραιότητα. Αναζητώντας όμως, παράλληλα, και μια «ελεύθερη πολιτεία των εθνισμών», με απαρέγκλιτη προϋπόθεση, για άλλη μια φορά, την αρχή της ανεκτικότητας προς τον άλλο· αρχή που δε διατάζει να στιγματίσει την απουσία της στην Ελλάδα του σήμερα ενώ, συγχρόνως, αρνείται την αρχή της «πρωταρχικής εθνότητας»,

καθώς και την εμπλοκή της εκκλησίας «διαβολικά» στους εθνικούς αγώνες, μια που «ο Θεός, αν υπάρχει, είναι οικουμενιστής», όπως κατηγορηματικά αναφέρει.

Όλα αυτά μάλιστα με έναν ιδιαίτερο τρόπο γραφής που αξίζει να παρατηρήσουμε λίγο περισσότερο.

Το ορθολογικά αρθρωμένο πάντα επιχείρημα του λόγου του, ενώ αφορά στον κόσμο των ιδεών και της πράξης που απορρέει από αυτές, δίνεται επανειλημμένα μέσα από εικόνες. Αυτή η απόδοση του νοήματος της σκέψης με εικόνες, απόδοση που έρχεται να δέσει αρχέγονες παραδόσεις και ανθρωποκεντρικότερους του ευρωπαϊκού πολιτισμούς με το σύγχρονο κόσμο της τηλεοπτικής ηγεμονίας, της από παντού καταγγελλόμενης «εικονολογίας», έχει θαρρώ μια αυξημένη σημασία.

Ας σκεφτούμε ότι ο ίδιος, σε ένα από τα *Σπαράγματα λόγου* που αναφέραμε, στα 1991, στέκει φοβισμένος απέναντι στη «μονοκρατορία της εικόνας» που χαρακτηρίζει, όπως γράφει, «τη σημερινή κουλτούρα και οδηγεί βαθμιαία σε έκλειψη του λόγου, πολιορκώντας συχνά ακόμη και τα πιο κριτικά μυαλά» (*Ενθυμήματα*, σ. 88).

Κι όμως, στο *Ο κόσμος σε Διασπορά* ο συγγραφέας χρησιμοποιεί την εικόνα με μια εκπλήσσοσα μαθησιακά λειτουργικότητα, που ίσως μόνο η πένα ενός ανθρώπου που ξέρει να χρησιμοποιεί το ζωγραφικό πινέλο –και ο Θεόφιλος Βέικος ήταν ζωγράφος– θα μπορούσε να αποδώσει τόσο παραστατικά. Αποδεικνύοντας ότι τελικά η εικονολογία, αν περικλείει δύναμη και βάθος –και όχι συνεχή επίτευξη και μονοσήμαντη ροή τηλεοπτικής εικόνας–, είναι ικανή να δώσει στο λόγο όχι τη χαριστική βολή αλλά τη χαρισματική ευθυβολία που τόσο έχει ανάγκη. Ένα δυο μόνο παραδείγματα αρκούν:

«Ας φανταστούμε» –μας καλεί κιόλας από τη δεύτερη πρόταση του προλόγου του– «τον κόσμο μας σαν αρχιπέλαγος, όπου βρίσκονται διάσπαρτα διάφορα νησιά, εθνικές ομάδες, εθνότητες και έθνη, κουλτούρες, πολιτείες, κράτη, οικονομίες, άλλα σχηματισμένα και άλλα υπό σχηματισμό. Και ας φανταστούμε μια “γλώσσα” του πλανήτη μας που αποτελείται από ενάριθμες λέξεις (180 περίπου, όσες και τα έθνη που είναι σήμερα πολιτογραφημένα στην πολιτεία του κόσμου) και άλλες τόσες πάνω κάτω, όσες και τα έθνη που αρχίζουν να ξυπνούν διεκδικώντας πολιτογράφηση».

Το πραγματικό πολιτικό σκηνικό –το τόσο συγκρουσιακό, διασκορπισμένο και υπό διάλυση– με μια εικόνα έχει κιόλας στηθεί απέναντί μας. Για την κατανόησή του προστίθεται και μια γραμματική φαντασίωση, τόσο εύγλωττη που δε χρειάζεται καμιά άλλη εξήγηση.

«Η “γλώσσα” που υπακούει σ’ αυτή τη γραμματική αποτελείται από ευάριθμες λέξεις» – 360 πάνω κάτω, όπως μας έδειξε προηγούμενα–, «αυτές οι “λέξεις”, παρόλο που είναι ίδιες (όλες οι λέξεις φυσικά αποτελούνται από γράμματα και τα έθνη από ανθρώπους) λειτουργούν πολύ διαφορετικά στη συγκρότηση του ιστορικού λόγου: άλλες είναι συχνά κύριες στην παραγωγή νόηματος, άλλες δευτερεύουσες και άλλες φαίνονται να πλαισιώνουν απλά τη συνάφεια του λόγου».

Ο εθνικισμός όμως «παράγει νόημα μόνο σε προτάσεις (ένα έθνος μόνο του, όπως μια λέξη, δε λείει τίποτε), οι κανόνες απαιτούν σε όλα τα εθνικιστικά παιγνίδια τουλάχιστον δυο έθνη (συνήθως όμορα)», που οι σχέσεις τους ρυθμίζονται ως διάκριση. «Η διάκριση μόνη της δεν παράγει οπωσδήποτε ένταση... Ένταση δημιουργείται όταν οι διακρίσεις βαίνουν μαζί με αξιολογικές κρίσεις... Κατασκευάζοντας ταυτότητα δημιουργούμε την ετερότητα, τη διαφορά, την εχθρότητα». Τον κόσμο

«που τείνει να γίνει κομμάτια και θρύψαλα».

Αλλά να! Νέα εικόνα απέναντι στα «φοβισμένα και ανασφαλή πλάσματα, ο εθνικισμός προσφέρεται είτε σαν δίχτυ είτε σαν σωσίβια λέμβος που μαζεύει τους ναυαγούς: το αν αυτή η λέμβος έχει χτιστεί και καλαριστεί με υλικά από το παρελθόν μικρή σημασία έχει». Αλλωστε οι άνθρωποι «επειδή ζουν πιο πολύ με τις μνήμες», τονίζει ο Βέικος, «τα όνειρά τους, παρά τις σκέψεις τους και ερμηνεύουν την κατάσταση με τη φαντασία τους μάλλον, παρά με τα πράγματα», σε καιρούς ταραγμένους σωσίβια ζητούν, σε καιρούς πολιτικής παγωνιάς «θερμοκήπια» αναζητούν, αλλάζουν το παρελθόν κατά πως τους βολεύει, «αν χρειαστεί μάλιστα, επινοούν ένα άλλο παρελθόν που τους ταιριάζει».

«Στο θερμοκήπιο αυτό τα έθνη ζουν σαν οργανισμοί (άλλοι βρίσκονται ακόμη σε λήθαργο, άλλοι ξυπνούν και μπαίνουν στην ενεργό διεθνή ζωή διεκδικώντας αναγνώριση και δράση, άλλοι

βρίσκονται ήδη σε δράση και άλλοι στέλνονται πίσω για ύπνο και ζουν σε νάρκη, περιμένοντας το εγερτήριο σάλπισμα της ιστορίας)».

«Σ' αυτό το θερμοκήπιο οι ξύπνιες εθνότητες ζουν και δρουν διαρκώς σε πλέγμα αλληλεξάρτησης, για να είναι μια εθνότητα ανεξάρτητη πρέπει να ζει εξαρτημένη και όσο πιο ανεξάρτητη τείνει να είναι τόσο πιο βαρύ τίμημα είναι ανάγκη να πληρώνει στην εξάρτηση».

Σ' αυτή την οικουμένη που η εικόνα της –πάλι η δύναμη της εικόνας– μοιάζει σαν χώρα διάσπαρτη από μεγάλα και μικρά «χωριά-έθνη» με μια μεγάλη ενιαία Αγορά –άλλωστε η οικονομία του πλανήτη παρουσιάζει οικουμενικές τάσεις– όλα όσα παίζονται διακρίνονται σε δύο κατηγορίες, συνεχίζει ο Βέικος: «σ' αυτά που έχουν τιμή και ανταλλάσσονται και σ' αυτά που έχουν αξιοπρέπεια και δεν ανταλλάσσονται».

Η εικόνα κλείνει, η κατανόησή της απλή μας οδηγεί στο κοινά αυταπόδεικτο γεγονός: σε κάθε αγορά υπάρχουν όρια.

Κι όμως το ανθρώπινο δράμα, το αέναο αυτό παιχνίδι, δεν οδηγείται σε λύση, όσο κι αν οι άνθρωποι φαντάζονται πως συμμετέχουν στην τελική του πράξη.

Τελική εικόνα, τελική πράξη, τελικές γραμμές του Βέικου στον επίλογο του βιβλίου του:

«Τα πράγματα θα έβαιναν σίγουρα αλλιώς, αν οι άνθρωποι σκέφτονταν κάθε φορά πως θα υπάρξει τουλάχιστον μια ακόμα πράξη...».

Και προς αυτή την επόμενη πράξη προσπαθεί να μας εφοδιάσει με την εικόνα του λόγου του ο Βέικος, σε τούτο το στερνό του και τόσο σημαντικό βιβλίο.

Αλλά μάλλον μακροηγόρησα μιλώντας για το λόγο ενός ανθρώπου που στο κάτω-κάτω δεν αρέσκονταν στην πολυλογία. Ελπίζω να μου το συγχωρέσετε.

ΑΛΚΗΣ ΡΗΓΟΣ